

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 9.—, inozemstvo
Din 64.—. — Poštno-čkovni
račun 10.603.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5

Telefon 2113

Cena inseratom: cela
stran Din 2000.—, pol stra-
ni Din 1000.—, četrt strani
Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—,
1/16 str. Din 125.—, Mali ogle-
si vsaka beseda Din 1.20.

Angleške volitve.

Pred tednom so bile na Angleškem volitve v parlament. Vršile so se, kakor je to na Angleškem navada, z najmočnejšo in najmodernejšo agitacijo udeleženih strank. V glavnem so se potegovale za zaupanje angleskega naroda tri stranke: konservativna, delavska in liberalna. Izmed teh je bila edina in složna samo prva, ostali dva sta šli razcepljeni na volitve. Delavska stranka se je po odstopu Macdonaldove delavske vlade razklala na dva nenaka dela: večji del pod vodstvom prejšnjega zunanjega ministra Hendersona je šel v opozicijo, majhno število pa je ostalo zvesto staremu voditelju Macdonaldu, ki je v zvezi s konservativci in liberalci sestavil vlado narodne sloge. Tudi liberalci, ki jih je prej vodil Lloyd George, so se razdelili, in sicer kar na tri dele.

Trideset milijonov angleških volilcev, med katerimi je bilo za 1,700.000 več ženskih kot moških volilcev, je bilo sredi velikih življenjskih težav poklicanih, da povedo, v katero stranko imajo zaupanje, da bo najspodobnejša sprejeti krmilo države v težavnih časih v svoje roke. Volitve so prinesle konservativcem, ki jih vodi razumni, od krščanskih idej prešinjeni Baldwin, velikansko zmago. Da bodo zmagali, so znali, da pa bodo dosegli toliko mandatov, sami niso pričakovali. To je dosedaj največja zmaga v politični zgodovini Anglije: konservativna stranka bo imela v parlamentu več kot tričetrtinsko večino. Liberalna stranka, ki je bila deležna podpore konservativcev, je ohranila število mandatov, pa je razdeljena. Katastrofalni poraz pa je doživela delavska stranka: ohranila je samo peti del svojih mandatov, ki jih je dobila pri volitvah leta 1929. Propadel je njen voditelj Henderson, propadli so vsi ministri delavske vlade, propadli tudi voditelji strokovnih organizacij. Poslanci, ki so preko 20 let zastopali svoj volilni okraj, niso več dobili večine. Macdonaldova narodno-delavska stranka pa si je priborila 14 mandatov. Macdonald sam je bil izvoljen v svojem starem volilnem okraju.

Zmago konservativcev nad delavsko stranko imenuje angleško časopisje zmago demokracije nad demagogijo (hujskanjem in zapeljevanjem ljudstva). Kakor povsod, tako je tudi v Ang-

Stanley Baldwin, vodja angleških konservativcev, ki so tako sijajno zmagali pri zadnjih volitvah na Angleškem.

liji socialistična stranka dokazala, da ni sposobna za vlado. Socialisti so veliki v zabavljanju, hujskanju in obljubljanju, majhni pa postanejo, ko bi morali, kadar zagrabi za krmilo države, dokazati, kaj znajo. Takšni so socialisti v Nemčiji, takšni so v Avstriji in kot takšne so se izkazali v Angliji, ko so bili na vladi. Zato jim je ljudstvo, med njim tudi delavski sloji, obrnilo hrbet. Delavska stranka je bila pokopana, kakor pravi angleški list »Daily Mail«, pod plazom javnega mnenja.

Izid angleških volitev je izredne važnosti ne samo za notranjo in zunanjo politiko Anglije, marveč tudi za politiko celega sveta zlasti v gospodarskem oziru. V Franciji so zmago konservativcev, svojih prejšnjih sodelovalcev v mednarodni politiki, pozdravili z zadovoljstvom. Manj zadovoljni so Nemci, ki so na bivšega zunanjega ministra Hendersona stavili velike nade. Ob enem se bojijo, da bo Anglejia vsled konservativne zmage stopila v vrsto držav z zaščitno carino. Iz istega razloga se je lotilo razburjenje tudi uradnih krogov v Zedinjenih državah Sev. Amerike. Da ta strah ni votel, dokazuje volilni program konservativcev, v katerem je bilo jasno določeno, da bo omejena svobodna trgovina. Pričakovati je torej zgraditev višjih in jačjih carinskih mej okoli Anglije.

*

Zaključek posvetovanj balkanskih držav. Konferenca balkanskih držav, ki je prvotno zborovala v Carigradu, je bila dne 26. oktobra zaključena v novoturški prestolici v Ankari. O poteku pogajanj je bilo izdano uradno poročilo, ki posebno podčrtava one določbe v bližnji bodočnosti enkrat sklenjene zveze balkanskih držav, ki izključujejo vojno kot zakonito sredstvo in predlagajo mirno rzsodbo spornih zadev in vzajemno pomoč. Izvršilni odbor predsedstva balkanske konference bo še proučeval naprej načrt balkanske pogodbe. Udeleženci posvetovanj so izrazili željo, naj bi se sestajali vsako leto enkrat zunanji ministri balkanskih držav. — Prihodnje zborovanje sveta balkanske konference bo 20. januarja 1932. Tretja balkanska konferenca pa se sestane prve dni oktobra leta 1932.

Na Madžarskem se pripravlja bolj na tihem močna vlada iz vseh večjih parlamentarnih strank.

Po obisku italijanskega zunanjega ministra v Berlinu. Kakor smo že zadnjič poročali, se je mudil zadnje dni v Berlinu italijanski zunanji minister Grandi. Časopisje podčrtava dejstvo, da so bili Grandijevi berlinski razgovori zaključeni brez pravega uspeha. Celo uradno obvestilo o tem obisku govori le o splošnem značaju razgovorov ter o soglasju in nadah Nemčije in Italije.

Nemški gospodarski sosvet vlade pod predsedstvom predsednika Hindenburga je bil slovesno otvorjen dne 29. oktobra. Glavno delo omenjenega sosveta bo: znižati cene, mezde in obrestne mere.

Nemške komuniste v Berlinu je presenetila policija z zaplenbo večjih količin razstreliva in z izsleditvijo načrtov glede priprav na nove železniške napade.

Izid volitev v Švici. Pri volitvah v Švici je bilo zmanjšano število poslanskih mest od 198 na 187. V novoizvoljenem švicarskem narodnem svetu bodo zastopane naslednje politične skupine s tem-le številom mandatov: svobodomisleci 52 (prej 58), katoliški krščanski socialci 44 (46), socialisti 49 (50), stanovska lista kmetov, obrtnikov in meščanov 30 (31), liberalci 5 (6), ko-

munisti 3 (2) in manjše parlamentarne skupine 5 mand. tov. — Sestava Zveznega sveta, v katerem sedi 44 zastopnikov kancetov, se nič ne spremeni. Kakor doslej se bo sestavljal iz 19 svobodomislecev, 18 krščanskih socialcev in 7 zastopnikov drugih strank.

Obraznava proti opozicijskim poslancem na Poljskem. Dne 26. oktobra je pričela v Varšavi obraznava proti 11 poljskim opozicijskim poslancem, ki so obtoženi protidržavnega delovanja. Dolga obtožnica trdi, da so pripravljali obtoženi od leta 1928 do septembra 1930 prevrat za nasilno odstranitev vlade. Hujskali so narod na revolucijo in na boj kot glede plačevanja davkov. Organizirali so revolucionarne čete in jih oborožili. Obtoženi so izdali navodila za mobilizacijo množice in za oborožen pohod v Varšavo, kar je dovedlo lani dne 14. septembra do krvavih dogodkov v 22 mestih. Državno pravdnštvo je poklicalo k razpravi 186 prič, zagovorniki 100. Obraznava bo trajala krog pet tednov.

Angleške volitve. Zadnje angleške volitve so prinesle konservativcem, kojih glavna zahteva so zaščitne carine, nepričakovano sijajnost zmage. Vseh mandatov je 615. Od teh je dobila dosedanja narodna vlada pod predsedstvom iz delavske stranke izključenega Macdonalda 551 mandatov. Stranka konservativcev si je priborila 471 poslancev. Doslej so dosegli največjo večino liberalci leta 1832 s 370 glasovi. Nadaljna poslanska mesta so razdeljena po naslednjem ključu: Narodna delavska stranka (Macdonald) 14, narodni liberalci 63, neodvisne nar. stranke 3. Našteti izidi so za dosedanjo narodno vlado. Stranke proti sedanjí vladi so dobile: delavsk. proti Macdonalduva stranka 48, Lloyd Georgevi liberalci 7, izven strank 4. Torej skupaj 59. Pred volitvami so imeli konservativci 264 mandatov, delavska stranka 286, liberalci 58 in neodvisni 7. Iz navedenih števil je jasno, da bodo tokrat konservativci neomejeni gospodarji položaja in se bodo gotovo otresli vseh lim nepotrebnih vladnih priveskov iz manjših političnih skupin, ki ne pridejo pri tako nepričakovani zmagi ene stranke niti v poštev.

Sestava nove angleške vlade. Po stari navadi je odstopila predvolitvena vlada in Macdonald je določen, da sestavi novo vlado, ki bo imela 20 ministrov. Svečana otvoritev novoizvoljenega parlamenta bo 20. novembra.

Iz španske ustavotvorne skupščine. Ustavotvorna skupščina je sprejela v ustavo določilo o volitvi državnega predsednika. Državnega predsednika volijo člani parlamenta ter posebni volilci, ki jih izvoli v ta namen ljudstvo in ki so enaki številu poslancev. Volitve posebnih volilcev se vršijo vsakokrat tik pred volitvami predsednika. Prvič bodo volili predsednika republike le člani parlamenta. — Španija bo imela splošno volilno pravico, katera pripada državljanu od 23. leta naprej. Poslanska doba traja pet let. — Narod lahko predloži parlamentu zakonske predloge, za kar je treba 15 odstotkov volilcev.

Brazilija je doživela zadnje dni po ameriški navadi revolucijo, ki je bila naperjena proti predsedniku Vargasu, od katerega so zahtevali revolucionarji, da mora odstopiti. Revolucionarno gibanje je imelo izhod iz vojaških krogov, ki bi radi uvedli vojaško diktaturo.

Še vedno nemirni otok Ciper. Zadnjič smo poročali, da so zatrli Angleži na otoku Cipru v Sredozemskem morju vstajo. To poročilo je bilo preuranjeno, ker se protiangleški nemiri še vedno nadaljujejo in zahtevajo uporniki priključitev otoka h Grčiji. Otok Ciper, ki meri 9282 kvadratnih kilometrov in šteje 300.000 prebivalcev, je bil od leta 1570 do leta 1878 pod Turčijo. L. 1878 je prišel pod angleško upravo in ob izbruhu svetovne vojne sa ga vtaknili Angleži v svoj žep. Od 1. maja 1925 velja Ciper kot angleška kolonija pod angleškim guvernerjem, ki je najvišji upravni uradnik, vrhovni vojaški poveljnik in predsednik parlamenta. Ciperški parlament šteje 24 članov. Od teh imenuje guverner 9, ostale voli narod. Ciper ima nekako samoupravo. Prebivalstvo otoka je štiri petine grško, se protivi angleški nadvladi in hoče pod Grčijo. Za upornim gibanjem stoji tudi višja duhovščina.

*

Borba in odpor v Španiji. Vlada nadaljuje s svojim proticerkvenim postopanjem. Ko so bile sprejete proticerkvene določbe v ustavi, je hotela vlada zasigurati svojo proticerkveno politiko z zakonom o zaščiti republike. S tem zakonom hočejo framasoni in socialisti dobiti zakonito orožje ne toliko zoper radikalne socialiste, komuniste in anarhiste, marveč zoper zavedne katoličane. Cerkvi vdani katoličani tudi ne držijo križem rok, marveč se organizirajo v obrambo pravic vere in Cerkve. Tako organizacijo si je tudi ustvarila katoliška duhovščina, ki se je zbrala na velikem zborovanju. Navzočih je bilo preko 700 svetnih duhovnikov in redovnikov. Drugi pa so poslali pozdravne in pritrdilne izjave. Na zborovanju je bil pretresen in sprejet načrt o obrambi katoliške vere v Španiji.

Molitve sv. Očeta za Španijo. Na praznik Kristusa Kralja, ki se obhaja naslednjo nedeljo v oktobru, je sv. Oče Pij XI. daroval v cerkvi sv. Petra sveto mašo. Veličastna cerkev, ki je največja na svetu, je bila do zadnjega kotička polna. Kakšnih 60.000 vernikov je v njej prisostvovalo papeževi sv. maši. Ko je sv. Oče molil za mir širom sveta in osobito za mir preganjani Cerkvi v Španiji, so solze napolnile njegove oči. Ko so verniki to videli, so bili globoko ginjeni. Po končani službi božji so papeža v nosilnici nesli iz cerkve. Pri tej priliki je množica z navdušenimi vzkliki pozdravljala namestnika Kristusovega, gorečega oznanitelja miru.

Katoliška stranka v Švici. Zadnje nedeljo meseca oktobra, deloma že v soboto so bile v Švici volitve v parlament (narodni svet). V prejšnjem parlamentu je bilo razmerje med meščanskimi strankami in socialistično stranko 73% : 26%. Po zadnjih volitvah se to razmerje ni bistveno spremenilo. Socialisti so se sicer, opirajoč se na gospodarsko krizo, na vso moč trudili, da bi volilstvo pritegnili na sebe, pa se jim ni posrečilo. Ohranili so število mandatov, ki so jih imeli. Na veliko njihovo nevoljo je v Zurichu propadel socialistični kandidat, ker je bil izvoljen komunist. Vseh komunističnih poslancev je trojica. Največ so izgubili švicarski svobodomisleci, kojih duhovno središče je framasonska velika loža »Alpina«. Kakor povsod, tako živijo tudi v Švici svobodomisleci in naprednjaki od samih liberalnih fraz, katerih pa je ljudstvo že sito. Prav dobro je odrezala katoliška stranka, obstoječa iz konservativcev in krščanskih socialcev. Ohranila je svoje posestno stanje. Ker se je po novem zakonu število poslancev znižalo za 12, bi po prejšnjem razmerju na združeno katoliško stranko prišlo 42 poslancev, dobila pa jih je 45. To je plod dolgoletnega organizacijskega in prosvetnega dela švicarskih katoličanov. Prosvetno delo se vrši po delavskih in kmetijskih društvih, ki so ustanovljena povsod, kjer so delavci ali pa kmetje katoliške vere. Za prosvetno organizacijo ne zaostaja gospodarska, koje najjačja opora je gospodarska zveza, ki so v njej združena konzumna in gospodarska društva. Zadržna gospodarska banka je denarni zavod, kojega sloves sega daleč preko mej švicarske države. Ni treba posebno poudariti, ker se razume po sebi, da imajo švicarski katoličani veliko število katoliških listov, ki na zgleden način podpirajo razvoj, napredek in zmago katoliške stvari.

Katoliška akcija v Litvi. Litva ima framasonsko vlado, ki ovira katoliški pokret, kjerkoli in kakorkoli more. Kljub vsem težavam, ki se jim delajo, pa se katoličani vendar krepko gibljejo. V prvi polovici meseca oktobra so se vršila v mestu Kaunu zborovanja s srednjega vodstva Katoliške akcije, ki se jih je udeležilo preko 1000 zastopnikov katoliških organizacij iz vseh krajev Litve. Na dnevnem redu so bile razprave o najvažnejših vprašanjih sedanjega časa. Predavanja so imeli profesorji. Nekaterim profesorjem, in sicer najbolj delavnim in priljubljenim med ljudstvom, je vlada prepovedala govoriti na teh zborovanjih. Razprave so pred vsem veljale tistim svetinjam, ki so najbolj ogrožene po sosednih ruskih boljševiki in domačih framasonih, in to je krščanska družina in katoliška vzgoja mladine. Posebno se je povdarjala tudi potreba borbe zoper nekrščanske liste in časnike in važnost katoliškega časopisja, nabožnega, prosvetnega, političnega in strokovnega.

Mesto krstne vede — žganje. Kakor poroča vatikanski list »Osservatore Romano«, so brezbožniki v boljševiski Rusiji upeljali ta-le »krstni« obred. Ko se otrok rodi, ga mesto botra zastopnik